

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XXXII. Massanen. transactionis. De Statutis prohibentibus viro testari, seu aliàs disponere ad favorem uxoris; Et præsertim de Statutis Pisarum, & Plumbini, ac aliis, quomodo sint intelligenda; ...

unde vir & uxor num. 2. & conf. 6. lib. 2. numer. 2. (atque ad id allegari solet *conf. 78. lib. 4.* quod cum modernis impressionibus non concordat), *Salicet. in ead. l. unica num. 2. Corn. conf. 242. num. 1. in fine num. 2. lib. 4. Gabr. conf. 2. num. 7. cum sequen. præsertim num. 22. lib. 1. Tob. Non. conf. 18. num. 11. cum sequen.* (qui duo ultimi consuluerunt in oppositum in eodem casu, in quo *Panz. irol. & Eugen. ubi supra*: Unde liquet, quantum Consulentiū auctoritati deferendum sit)

Idemque moderniori tempore, in terminis eisdem Statuti Eugubini, super quo proximè allegati hinc inde consuluerunt, verius ac receptū testatur *Andreas. controu. 73. num. 15.* Et in individuo huius Statuti Asculani *Gratian. discept. 556. num. 23. cum sequen.* Et generaliter illud agendo *Merlin. controu. 100. num. 23. & seq. lib. 2.*

Potissimè verò, ubi licentia testandi non sit specialis super testamento ad favorem ipsius viri faciendò, sed est generalis, ac indefinitè habilitativa ad disponendum in quoscumque; quo casu res magis de plano transit, ut in specie advertunt *Corn. & Tob. ubi supra.* Unde propterea in specie auctoritatibus, istas dicebam abique dubio validitati actus magis assiltere, non curata contraria auctoritate *Rota ubi supra*, quoniam in priori decisione 710. *par. 1. rec.* quamvis dubitetur, attamen nihil firmatur, & in posteriori *coram Verospio*, in secunda disputatione habita 16. *Ianuarii 1665. coram eodem*, quamvis dicta resolutio non improbabiler ex aliis motivis confirmata esset, nihilominus istud utpotè agnitum pro insubsistenti, neglectum fuit (quamvis non bene sub silentio involutum ob præjudicia, quæ dicta priori decisione tractu temporis oriri possunt.)

Clariùs eandem opinionem veriorem dicebam spectatis rationibus; Primò scilicet ponderatis *per Gabr. dict. conf. 2. num. 9. cum sequen.* quod si Statutum ob dissidentiam sexus, seu muliebris imbecillitatis desiderasset huiusmodi interventum ad integrandam personam, qualem aliàs non integram reputasset, generaliter eandem, vel similem solemnitatem in cuiuscumque mulieris, sive uxora, sive non, testamento demandasset, hinc proinde, ducto argumento à frequentius contingentibus, in casu nuptiarum desideratus videtur interventus viri ad evitanda præjudicia filiis superstitibus resultare consueta ex testamentis mulierum, quæ de facili ad legata præsertim pia induci solent.

Et secundò, quia Statutum contentatur sola requisitione, licet vir præsentiam, vel consensum adhibere negligat; Nunquam enim majoris operationis esse potest fictio, quam veritas, unde cum in proposito sufficiat præsentia ficta, seu contumacialis per legem ex sola requisitione suppleta, hinc non videtur subesse ratio, quæ prohibeat eandem supplementationem veram & expressam per procuratorem, seu per præcedentem licentiam.

Addita etiam alia ratione, quod ita resultaret omnimoda intestabilitas mulierum ad favorem virorum, dum testari non possent sine istorum præsentia, quæ suffragari non possit dispositionibus ad istorum favorem ordinandis, ideoque plura urgent dictam præcedentem opinionem omninò refellentia; Ultra eam generalem dubitationem, quæ apud DD. habetur super ejusmodi Statutorum validitate ob impeditam testandi libertatem, ut advertitur *disc. præced.* Siquidem admittitur etiam opinio affirmativa super Statutorum validitate, adhuc tamen dubitantium rationes, ac fundamenta factis in proposito attendenda sunt. p. 3. discreta eo-

rumdem Statutorum intelligentia, quòdque id deserviat pro una ex dictis rationibus dictam posteriorem opinionem comprobantibus.

Quo verò ad alteram inspectionem, an scilicet (posita etiam invaliditate posterioris testamenti) corrueret nec ne primum; Contra requirentes quoque respondendum censui, non obstante dicta ponderatione deducta ex *Bald. ut supra*, quoniam conclusio, ut in distractu non requiratur ea solemnitas, quæ in actu, & sic quod in cancellatione, seu revocatione testamenti non requirantur illæ solemnitates, quæ requiruntur in consecutione, procedit ubi agitur de actu, qui solum ac principaliter pro cancellatione, seu revocatione sit initus, per quem ille, qui testatus est, aliud agere noluert, nisi revocare prius disposita, atque decedere intestatus, & in his terminis loquitur *Bald.* cum tunc lex assilatur actui utpote reducenti casum ad ordinem succedendi ab ipsa lege præscriptum favore illorum de sanguine ad exclusionem extraneorum; Secus autem, ubi actus principaliter ordinatus non est ad revocandum, ut disponens moreretur intestatus, sed ad ordinandum alterum testamentum, quoniam ita constat de voluntate non decedendi ab intestato, atque revocatio prioris testamenti, non est pura, sed conditionalis, quatenus scilicet posterius subsistat, suumque sortiarum effectum, sine quo regula est, prius non revocari, ut pluries alibi *hoc eod. tit.* advertitur; Incertum verò est, quid actum sit; Puto autem quod petentes consilio acquieverint, dum ulteriorem huiusmodi prætensionis judicialent prosecutionem non audivi, nisi alium invenerint Consultorem prurientem auribus, quem sequuti sint.

MASSANEN. TRANSACTIONIS

INTER

GALEATIUM DE GALEATIIS

ET

FILIONOS.

Votum consultivum.

De Statutis prohibentibus viro testari, seu aliàs disponere ad favorem uxoris, illius præsertim Pisarum, & Plumbini, ac aliis, quomodo sint intelligenda; Et incidenter de transactione facta nomine filiorum per patrem tanquam legitimum administratorem, an eos liget.

SUMMARYUM.

DE Statutis Pisarum, & Plumbini prohibentibus viro relinquere uxori ultra summam taxatam.

1. Facti series.

3. De

- 3 De pluribus Statutis prohibentibus viro disponere ad favorem uxoris, eorumque validitate.
- 4 Quod ista Statuta procedant solum, ubi vir habet filios, & de ratione, contrarium n. 7.
- 5 Statuta debent ita interpretari, ne reprehendi mereantur.
- 6 Quod haec Statuta sint odiosa, & à jure exorbitantia.
- 7 Contrarium ejus, quod firmatur num. 4.
- 8 Leges civiles interpretari possunt, & bene cum legibus partiarum Hispania.
- 9 Derationibus, quibus haec Statuta innituntur, & expenduntur.
- 10 Quid ubi conjux dicat se relinquere pro amore Dei, vel pro remuneracione mortuorum.
- 11 An praescriptio suffragetur conjugi, in quem contra formam Statuti dispositum est.
- 12 Pater transigere potest pro filio.

DISC. XXXII.

Inter Statuta Plumbini, in toto, vel notabili parte desumpta ex Statutis Pisanorum, ob antiquam hujusmodi locorum unionem, de qua in *Maslian. sub tit. de feudis disc. 54.* illud praesertim continetur *cap. 46.* (Pisano etiam consuetudine), ut non liceat viro relinquere uxori, nisi usufructum juxta numerum liberorum, quos habet, ex ipsa, vel alia; Nempe, si unum, vel duos, pro tertia parte; Si tres pro quarta; Si quatuor pro quinta, & sic deinceps, vel sextam partem bonorum in proprietate, dummodò 25. libras non excedat; Cumq; Hercules Tamagnus de oppido Rii, filius destitutus, de anno 1619. in ejus testamentum scriptis haeredibus pluribus ex fororibus nepotibus, reliquisset Margheritæ uxori mobilia, & quædam alia bona, sub præcepto pœnali haeredibus de non molestando; Hinc orta post mortem testatoris extrajudiciali controversia, illa sopita fuit per concordiam, quæ nomine dictorum tunc pupillorum in nita fuit per eorum patres tanquam legitimis administratores: Istiti autem defunctis, dicti haeredes facti majores, nolentes concordatis acquiescere, pulsarunt de anno 1657. Galeatium Margheritæ interim defunctæ haeredem, ad restitutionem bonorum, sante nullitate legati ex dicto Statuto resultante, & commissâ per Principem causa Gubernatori dicti loci, de meo voto decidenda, partibus auditis, in voto desuper edito.

Dixi dubitandum non videri de prædicti Statuti validitate, quodque illud prævalere debeat dispositioni juris communis, non prohibentis conjugi ad favorem alterius disponere, nisi juxta moderacionem *text. in l. hac edictalis Cod. de secundis nupt.* quoties huic non derogatur, ut in specie Statuti Pisaniani, quod est idem, ac istud Plumbini, *Dec. conf. 540. Socin. conf. 79. lib. 5. & Mandell. conf. 88.* Et in terminis consimilis Statuti Parmensis, *glos. ad idem Statutum quid, & quantum mariti, Alex. conf. 128. lib. 7. Bursar. conf. 179.* Et in terminis Statuti Alexandrini *Lancellost. Gall. in commentar. ad hoc statut. inter tract. magnos modernos tom. 2. fol. 284. Menoch. conf. 11.* Et generaliter *Maria de success. part. 3. quest. 12. art. 2. per tot.* apud quos ceteri.

Quare punctus difficultatis erat super dicti Statuti intelligentia, an scilicet procedat indistinctè, vel solum in conjuge habente liberos; Hanc autem secundam partem in terminis dicti Statuti Pisaniani tenet *Dec. d. conf. 540. n. 2.* ejusque sententia duplicem

habere videtur probabilem rationem, unam scilicet per eum deductam, quod cum Statutum loquatur de liberis præsuppositivè, non censetur disponere nisi de casu, in quo illi extent; Et alteram, ex cessante Statuti ratione; Cum enim uxor in jure reputetur favorabilior extraneis, utpote in defectum conjunctorum intrâ decimum gradum ad intestatam viri successorem vocata; Hinc proinde irrationabile videtur, ut cessante præponderanti favore liberorum, esse debeat peioris conditionis quolibet extraneo; Ita enim Statutum continere diceretur utriusque conjugis odium, viri scilicet ut cogatur potius extraneis bona relinquere quam uxori, quæ dicitur sui ipsius pars, sibi adempta disponendi libertate; Et uxoris, ne luctuosam viri mortem cum ejus benevolentia compensare valeat; Nunquam igitur Statuta ita interpretanda sunt, ut absurdum contineant, atque à Sapientibus reprehendi mereantur, *Honded. conf. 1. num. 98. lib. 2. Surd. decis. 73. num. 11. & ceteri.*

Quodque hujusmodi Statutum sit odiosum, ac à jure exorbitans tenent in specie *Bald. in l. cum dicitur 6 populos num. 82. Cod. de summa Trinitate, & ceteri* relati per *Menoch. dicto conf. 11. numer. 1. & Bursar. dict. conf. 179. num. 60.* qui hanc dicit magis communem; Ideoque sufficit Statutariam dispositionem esse dubiam, ut illud interpretandum sit, quo minus jus commune, ac testandi libertatem laedit.

Primum verò partem, quod immò Statutum prædictum simpliciter, ac indistinctè intelligendum sit, sive ad sint liberi, sive non, quodque istorum mentio solum percutiat modum quoad usufructum, non autem substantiam prohibitionis, satis tunc firmat *Socin. dict. conf. 79. num. 55. lib. 5.* eumque (reprobato nominatim *Decio*) ex professo sequitur *Mandell. dict. conf. 88* quem simpliciter refert, & sequitur *glossator Statuti viri Parmen. dicta rubr. quid, & quantum;* Eodemque *Mandell. relato, firmatur in commentar. ad Statuta Alexandria 5. prefat. num. 23. in fine,* Atque idem sentire videtur *Bald. conf. 418. lib. 5.* ubi agendo de hoc Statuto Pisaniano, substinere studet legatum cum æquitate, vel cum motivo conscientie, cum tamen vir in eo casu prole carens quoddam Monasterium, & sic extraneum instituisse; Probabile enim non est, quod tantus Doctor ad id non advertisset, si credidisset motivum subsistere; Idemque observabam de *Marta* Doctore oculatissimo, & in Pisana Civitate nimis versato, & constat ex ejus decisionibus, seu votis, quoniam plene agendo de hoc Statuto *dict. tractat. de success. part. 3. quest. 12. art. 1. & 2.* multos casus constituit dubitabiles, istum verò negligit, quod etiam observabam apud *Lancellost. Gallian.* qui omnium latius, & accuratius istam materiam pertractavit; Quodque dictum consilium *Decii* non subsistat, sed confectum sit ad decipendos judices, observant *Adden.* ad eum.

Et quidem ponderato Statuti tenore, præsertim in §. penult. incipien. de dote autem, videtur quasi expressè utrumque casum pariformiter complecti, dum loco prædicto utrumque considerat, ut in specie observat *Mandell. ubi supra;* Atque scilicet est leges, vel Statuta unius loci interpretari cum legibus, vel Statutis alterius, ut etiam de legibus civilibus interpretandis cum legibus partiarum Hispaniæ, utpote à legibus civilibus transcriptis, *Franch. decis. 578. num. 14. Rot. decis. 27. numer. 7. part. 1. recen.* Habemus consimile Statutum Parmen. quod explicitè ita disponit, sive ad sint liberi, sive non.

Et

De LUCA
de
testamentis
et
VI
8

Et si attendimus rationes per DD. attributas, quæ percipiunt unum, ac alterum casum; Duæ siquidem assignari solent; Una tradita per *Bart. in dist. l. cum etos populos num. 32.* quam sequuntur *Roman. conf. 39.* & ceteri relati per *Mandell. dicto conf. 88.* ne conjuges mutuo amore se spolient; Et altera, quam meliorem reputant *Menoch. d. conf. 11. num. 9.* & *Lancellot. Gallian. ubi supra in quinta presat. & sequen.* ne scilicet viri, blanditiis, & suasionibus mulierum allecti proprios conjunctos spolient; Utraque enim ratio est generalis, ideoque generaliter attendenda.

Benè verum, quod ponderatis rationibus, pro hac posteriori sententia militantibus, illæ videntur laeves; Prima enim est omninò insubsistens, quoniã disponens per ultimam voluntatem quodcumque revocabilem, atque effectum non fortituram nisi post mortem, se spoliare non dicitur, unde propterea legalis prohibitio donationis inter conjuges prædictæ rationi innixa, non percipit donationem causa mortis, seu eam, cujus substantia in tempus dissoluti matrimonii collata sit, igitur ista ratio nihil valet.

Prout; & altera reputatur solum considerabilis favore liberorum diversi matrimonii ad text. in *l. hac edictali Cod. de secundis nuptiis*, Ito autem favore cessante, etiam in conjugum binubo, qui regulariter de jure civili est odibilis, hæc ratio non reputatur considerabilis; Vel ad summum talis dici posset ex juris civilis antiqui, vel medii intentione, five ex communi Italiæ more, quoties urgeret favor agnationis; Sed uno, vel altero favore cessante, non videtur, cur uxor aliàs reputata legitima succeditrix, quæ vineit etiam illos de parentela, ultra decimum gradum constitutos, reputari debeat inferior quocumque extraneo; Ideoque perpenis solum rationibus, prior opinio magis placeret, posterior verò Judaismi speciem continere videretur; Adhuc tamen, quando controversia sopita non esset per concordiam, ad eò ut ageretur de illa ex integro decidenda, captivassent proprium intellectum in obsequium tot auctoritatum, judicando contra mulierem (præter tamen genium).

Verùm stante dicta concordia, quam ex facti circumstantiis, constabat bona fide initam esse, atque à collusionis suspicione omninò alienam, hinc pro ejus observantia respondendum censui, quoniam ex præmissis negari non potest, quin casus esset ita probabiliter dubius, ut honestæ concordie capax esset; Potissimè quia vir protestatus fuerat se amore Dei, & ex charitate, ac etiam in remunerationem longævi, & diligentis servitii sibi præstiti, ita ad favorem uxoris disponere, cum satis enixa prohibitione etiam pœnali injuncta hæredibus, quos poterat non instituire; Licet enim nimium probabiliter dubitari posset, quod cessante paupertate, dicta assertio charitatis, & pro amore Dei attendenda non esset tanquam color quæsitus, & ficta charitas ad faciendam fraudem Statuto; Attamen negari non poterat potentia veritatis, quod scilicet testator ex antidotali obligatione se agnosceret in conscientia, & ex lege iustitiæ, hujusmodi remunerationis debitorem, ideoque in dubio capienda est pars tutior, per quam animæ, & conscientie consulatur, ut *decis. 29. par. 2. divers.*

Ac etiam, quia juxta sensum *Baldi dicto conf. 418. num. 2. lib. 5.* talis dispositio non obstante Statuto obligare videtur hæredem in conscientia; Quicquid enim sit de veritate hujus assumpti, quod difficile esset in foro sustinere, cum magis commu-

nis, ac recepta sit opinio, ut ultima voluntas, quæ à lege communi, vel municipali inefficax declarata est, neque in conscientia obliget (quicquid Morales, & aliqui Canonice teneant), Attamen, id etiam considerabile videtur, ad sustinendam transactionem, pro qua in dubio omnis interpretatio capienda est, potissimè ubi concurrat longæva ejus observantia, ex qua ponderabam etiam præscriptionem allegari posse.

Et quamvis *Lancellot. Gallian. ubi supra*, verbo *Non possit quest. 5.* neget isto casu præscriptionem intrare ob infectionem, ac præsumptam malam fidem à Statuto resultantem, nihilominus id admittit, ubi casus est aequaliter dubius, ad eò ut mulier, ejusque successores in bona fide probabiliter verfacti dicantur, quod in hac facti specie non videbatur controvertendum, tam ratione non omninò improbabili dubietatis articuli, quam ratione concordie, justum titulum, ac bonam fidem præbentis.

Patres verò potuisse pro filiis transigere, eò quia major est auctoritas patris, quam tutoris, ita ut filii stare teneantur transactioni, donec de collusionem, vel injustitia doceatur ex *Paschal. de parr. potest. par. 1. cap. 2. num. 3. & 4.* & aliis deductis late firmatur per *Rot. decis. 86. num. 14. cum sequen. par. 6. recen.* & in sua materia sub titulo de alienat. & contract. disc. 27.

Bona fides autem in dubio de jure præsumitur; Atque in hac specie magnam habebat facti justificationem; Tum ex generali præsumptione, quod pater contra proprios filios favore penitus extranei malum consilium capere nolerit, Tum etiam ex eo, quod constabat publicè, & palam id gestum esse mediante opera, & tractatu virorum proborum, & ex melioribus loci, quorum fidem idem testator probaverat, eos deputando executores testamentarios; Eo etiam motivo urgente, quod patres prædicti, etiam proprio, ac privato nomine ad prædictam transactionis observantiam se obligaverant, unde cum actores essent eorum hæredes, intrabant etiam termini text. in *l. cum à matre C. de rei vendic. & l. vindicantem ff. de evicti. ideoque ex pluribus, pro transactionis observantia, & rei conventi absolutoria mihi visum fuit de iustitia consulere.*

ROMANA

TESTAMENTI DE MARTINIS

PRO

FRANCISCO MAGNO, ET CONSORTIBUS.

CUM

CAROLO MUTIO.

Casus decisus per Rotam pro Francisco, & Consortibus pendet revisio.

De testamento cæci, quæ solemnitates particulares in eo requirantur.

Et